
KİTABİYAT / BOOK REVIEW

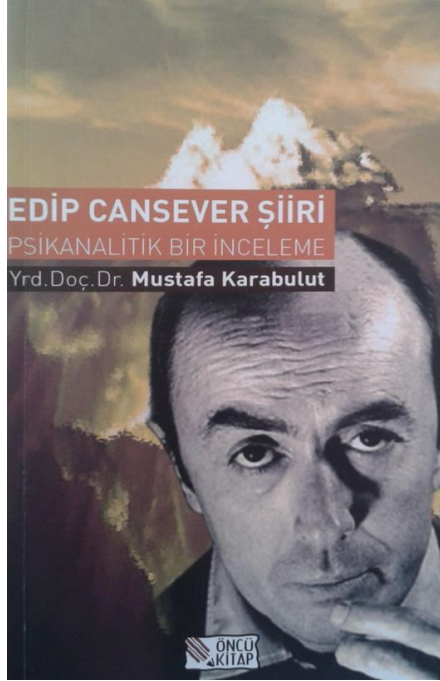

Mustafa Karabulut, *Edip Cansever Şiiri: Psikanalitik Bir İnceleme*, İstanbul: Öncü Kitap, 2013, 368 s.

Hazırlayan

SERDAR DEMİRCAN^a

Dr. Mustafa Karabulut tarafından kaleme alınmış *Edip Cansever Şiiri (Psikanalitik Bir İnceleme)* isimli eser, 360 sayfadan müteşekkil olup Prof. Dr. İbrahim Kavaz'ın editörlüğünde Öncü Yayınları tarafından 2013'te basılmıştır. Kitabın ön söz kısmında her sanatçının eseri üzerinde psikanalitik inceleme yapmanın mümkün olduğu; ancak Edip Cansever gibi bazı müstesna sanatçıların diğerlerine göre psikolojik derinlik bakımından farklılık arz ettiğine değinilmiştir. Yine bu bölümde yazar, psikanalitik açıdan sanat eserlerine bakmanın sadece eserlerdeki bilinçdışı tarafları ve patolojik unsurları tespit

---

^a Dicle Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
serdardemircandicle@gmail.com

etmekten ibaret olmadığını; şair ve yazarların eserlerindeki bilinç-dışı malzemeye verdikleri önemin, bilinçaltı yönleri ve iç çatışmaların da önemli olduğu vurgusunu yapmaktadır.

Kitabın giriş kısmında öncelikle edebiyat kelimesinin kökü hakkında bilgi verilmiş ve akabinde M. Kaya Bilgegil, Ali Nihat Tarlan, Mehmet Önal, Şerif Aktaş ve Fuat Köprülü gibi isimlerin edebiyat terimi ve edebi eser ile alakalı tespitleri alıntılanmıştır. Dr. Karabulut, bu başlık altında psikoloji biliminin dallarını ve psikolojiyi inceleyen ekollerin neler olduğunu sıralamıştır. Bölümün devamında edebiyat ile psikolojinin münasebetlerine de, daha önce konu ile alakalı yapılan tespitlerden de faydalanarak, değinmiştir. Giriş kısmının sonlarına doğru sanat kavramı üzerinde durmuş ve Freud'un psikanaliz yöntemindeki yerine kısaca işaret etmiştir.

Üç bölümden oluşan kitabın birinci bölümü *Psikanaliz ve Psikanalitik Edebiyat Kuramı* ana başlığını taşımaktadır. Yazar, burada psikanalitik kuramı kurup geliştiren Avusturyalı nörolog Sigmund Freud'u merkeze koyup ondan önce konu ile alakalı çalışma yapanlara, onunla aynı devirde konuyla ilgilenen ve ondan sonra psikanalitiği ele alan kimseler hakkında bilgi vermiştir. Bir diğer alt başlıkta psikanalizin temel ilkeleri olan rüyaların yorumu, topografik kişilik kuramı, yapısal kişilik kuramı, içgüdüler kuramı ve gelişim kuramı hakkında Freud'un tespitleri ışığında açıklayıcı bilgileri görmekteyiz. İnsanda ortaya çıkan kaygı, korku, gerilim, sıkıntı hali olan *Anksiyete* de alt başlık olarak değinilen bir başka konudur. Dr. Karabulut'un bu bölümde alt başlıklar şeklinde üzerinde durduğu diğer hususlar şunlardır: *Freud'un Psikoloji Kuramı*, *Kişilik Bozuklukları*, *Psikanaliz ve Mitoloji*, *Psikanalizde Savunma Mekanizmaları*, *Psikanalitik Edebiyat Kuramı*dır.

Edip Cansever Şiiri (Psikanalitik Bir İnceleme) kitabının ikinci bölümü *İkinci Yeni Şiiri ve Edip Cansever Üzerine* başlığını taşımaktadır. Bu Bölüme öncelikle İkinci Yeni şiiri hakkında bilgi verilerek başlanmış ve genel özellikleri sıralanmış. Sonrasında ise şiirleri psikanalitik yöntem ışığında ele alınan Edip Cansever'in hayatı, sanat anlayışı ve eserlerini görmekteyiz.

Kitabın üçüncü yani son bölümünde ise Edip Cansever'in şiirleri psikanalitik unsurlar ışığında değerlendirmeye tâbi tutulmuş. Bu kısımda ilk olarak şiirler bilinçaltı düzeyden bilinç düzeyine çıkarılarak incelenmiş. Dr. Karabulut bu yöntemde yalnızca Sigmund Freud'un görüşlerinden faydalanmamış Carl Gustav Jung'un da bilinçaltı ile alakalı tespitlerine kitabında yer vermiştir.

Üçüncü bölümde şiirlerin analizi için başvurulan bir diğer psikanalitik yöntem ise *gerçekliğin kaba ve ihlal edici kuşatmasından sıkılan rubun; sonlu, sınırlı ve iğreti olandan; sonsuz sınırsız ve aşkın olana açılması* (Korkmaz, 2009, 274) demek olan imge'dir. Karabulut, imgeyi bilinçaltının aynası olarak belirtmiştir. Bu kısımda Edip Cansever'in en bilindik ve imge yönünden çok zengin olan *Masa da Masaymış Ha* şiiri de bu eserde imgesel yönleri deşifre edilmek suretiyle ele alınmıştır. Bölümün ilerleyen kısımlarında bireyin benlik bunalımı olarak tarif edilen *İd ve Süperego* konusunun işlenmesinin akabinde üçüncü bölümün hacim olarak en fazla yer yer kaplayan konularından biri olan *Depresyon*'a gelinmiştir. Yazar, Edip Cansever'in birçok şiirinde depresyonun izlerini sürmüş ve bunları açıklayıcı şekilde kitabında örneklendirmiştir.

Üçüncü bölümün beşinci alt başlığı *Ben'in Kaçış Sığınmaları'dır*. Bu kısımda dikkat çeken bir husus: Edip Cansever'in başlıklarından şiirde kaçış ile alakalı imgelerin olduğunu çıkarmanın mümkün oluşudur. Buna örnek olarak *Umutsuzlar Parkı*, *Ölümlü Akit* ve *Saplantı* şiirlerini verebiliriz. Ayrıca bu kısımda Cansever'in içkiyi şiir karakterleri için iç ve dış dünyaların acı veren taraflarını unutturmaya vasıta olarak ele aldığı bilgisi de dikkat çekicidir. Bölümdeki alt başlıklardan biri de Sigmund Freud tarafından geliştirilen ve *erkek çocuğun annesine karşı duyduğu aşk sebebiyle, babası tarafından iğdiş edilmekten korkması* (Fromm, 1991: 47) olarak tarif edilen *Oidipus Kompleksi*'dir. Bunun ardından Cansever'in şiirlerindeki *Arketipler* konusu yer almaktadır.

Kitabın en geniş alanını kaplayan üçüncü bölümde Dr. Karabulut, incelemelerine *Aşk ve Erotizm* alt başlığı ile devam etmiş. Yazar, aşk ve erotizmi benliğin kontrol edemediği olgu olarak görmektedir. Adı geçen bölüm incelendiğinde Edip Cansever'in

şairlerinde bu olgulara bir hayli yer verdiğini görmek mümkün. *Amerikan Bilardosuyla Penguen 1, Çember 1, Umutsuzlar parkı XI, Çoğullama, Phoenix, Tragedyalar V, Otel 1, Yengeç, Aydınlığın Dört Bir Yanı, Dostlar...* gibi bazı şiirler *Yaşam- Ölüm İçgüdüleri* başlığı altında değerlendirmeye tâbi tutulmuştur.

Varoluşçu Psikanaliz Açısından Cansever'in Şiirleri başlığı kitabın en son konusu olmasının yanı sıra en uzun konusudur da. Bu kısımda varoluşçuluğun tanımı yapılmış ve bu felsefenin oluşmasına katkısı olan filozoflar zikredilmiş ve onlardan bazı tespitlere de yer verilmiştir. Yazar, yaptığı incelemede Edip Cansever'in şiirlerinde sıklıkla görülen yalnızlık, ölüm düşüncesi ve sıkıntıların bunalımlarla ilgisinin yanı sıra varoluşçulukla da alakalı olduğu tespitinde bulunmuştur. Bütün bunlara ilave olarak Edip Cansever'in şiirlerinde varoluşçuluğun genel itibarıyla yabancılaşma, atılmışlık, yalnızlık ve bunaltı gibi izleklerle okurun karşısına çıktığı bilgisini edinmekteyiz kitaptan. Bu kısımda ayrıca şairin pesimist yaklaşımın şiirlerdeki etkileri de vurgulanmış.

Yazar, *Edip Cansever Şiiri (Psikanalitik Bir İnceleme)* başlıklı kitabının *Sonuç* kısmında psikanaliz yöntemin Freud tarafından sistematize edildiğine ve bu yöntem dâhilinde ele alınan sanatçının birçok yönü hakkında tespitlere erişildiğine vurgu yapmıştır. Bu kısım da kitabın içeriği bölümleri hakkında genel bir özetleme yapılarak eser e son nokta konulmuştur.

Mustafa Karabulut'un hazırlamış olduğu *Edip Cansever Şiiri (Psikanalitik Bir İnceleme)* kitabı, şiirin psikanalitik yöntem ışığında derinlemesine değerlendirilmesinin yapıldığı ilk çalışma olması yönüyle önem arz etmektedir. Kitaptan psikanalitiğin hemen hemen bütün dalları hakkında bilgi sahibi olmak mümkün. Ayrıca Dr. Karabulut'un her başlığın altına Edip Cansever şiirlerinden konu ile alakalı birkaç dize koyması, hem estetik açıdan hem de okurun başlıktan sonra içerik hakkında fikir yürütmesine yardımcı olması bakımından olumlu bir tercih olmuş. Kitap, Türk Dili ve Edebiyatı bölümü öğrencilerinin yanı sıra Felsefe bölümü öğrencileri ve hem şiir hem de psikanaliz konusu ile ilgilenen okurların tercihinine sunulmuştur.